

Kaiken maailman sarjakuvatuksia

Heikki Jokinen

Aku Anka puhuu huolellista saksaa

Klaus Bohn: Das Erika Fuchs Buch.

Dreidreizehn 1996. 189 sivua. 29,80 DM. ISBN 3-929746-10-7

Erika Fuchs on saksalaisen Aku Ankan ja Barksin legendaarisen kääntäjä. Hänen 90. syntymäpäivänsä kunniaksi saksalainen pikkukustantamo Dreidreizehn (ei liene vaikea arvata mistä yhtiön nimi 313 juontuu) julkaisi hänestä Klaus Bohnin kirjoittaman kirjan Das Erika Fuchs Buch.

1906 Rostockissa Pommerrissa johtajaperheeseen syntynyt Erika Petri opiskeli taidehistoriaa Saksassa ja Englannissa. 1935 ilmestynyt väitöskirja käsitteli Etelä-Saksan kirkkoja koristelleen rokokootaiteilija Johann Michael Feichtmayerin (1709-72) tuotantoa.

Avoliitto Günter Fuchsin kanssa vei Erikan etelä-Saksaan ja koti-äidiksi. Sodan päätyttyä lapset olivat koulussa ja Erika Fuchs kaipasi jotain tekemistä. Hän hankki Valittujen Palojen osoitteen ja teki heille koe-käännöksen. Työ jatkui joitakin vuosia, vaikka Fuchs itse kuvaa lehteä näin: "Sokca, kuuromyckä ja silti onnellinen".

1951 Valittujen Palojen johtaja kysyy Fuchsilta eikö hän olekin pedagogi. Hän vastasi heti kyllä, jokainen perheestänsä on hieman pedagogi. Pääroimittaja kaivaa esiin

Mikki Hiiri -lehden, "Sitten minulla on jotain teille". Fuchs arvioi saaneensa työn koska oli tohtori, oikeastaan he olisivat halunneet professorin mutta niitä ei ollut saatavilla.

Hyvän perheen tyttärenä 44-vuotias Erika Fuchs ei ollut ennen lukenut sarjakuvia. "Olin hämmästyneet, että sellaista ylipäänsä oli olemassa." Hän epäili vahvasti, että ku-

kaan ei moista ostaisi.

Tanskalaisen Gutenberghusetin saksalaisen tytäryhtiö Ehapa-Verlag oli perustettu Stuttgartiin kesällä 1951 ja se alkoi heti lanseerata Disney-lehtiä. Alkuun lähdettiin 300 000 painoksella joka nousi pian 400 000:ään. Ehapa-nimi muuten tulee yhtiön omistajan Egmont H. Petersenin nimekirjaimista saksalaisittain lausuttuna.

Erika Fuchs käänsi Disneynsä tunnollisesti. Hän loi hahmojen nimiä, määritteli heille luonteenomaiset sanonnat ja hioi käyttämänsä saksan kielen

erittäin huolellisesti. Sarjakuvat tulivat hänelle aina valokopiaina, "en ole koskaan nähnyt amerikkalaista Mikki Hiiri -lehteä".

Klaus Bohn erittelee tunnollisesti Fuchsin käyttämää kieltä ja vertailee Fuchsin uusia ja vanhoja käännöksiä keskenään. Kirjassa on kattava luettelo Fuchsin Disney-lehtiin kääntämistä lentäviksi lauseiksi tulleista lausahduksista. Bohn myös analysoi omassa luvussaan Fuchsin kieltä retoriikan klassisten oppien mukaan.

Fuchs saavutti kuuluisuutta jo 60-luvulla, m.m. kun baijerilainen oikeistolehti hyökkäsi häntä vastaan 1969 sanan "ideologia" käyttämisestä lastenlehdessä. Se häiskahti ilmeisesti kommunismilta. Sittemmin hän on tullut erittäin tunnetuksi läntisessä Saksassa, hänen kirjan loppuun listattujen haastattelujensa ja hänen käännöksistään tehtyjen kirjojen määrä on suuri. Hauskimmalta julkaisulta vaikuttaa 1983 ilmestynyt pieni punainen kirja Worte der Vorsitzender Donald Duck.

Donaldistisen liikkeen nousun myötä 70-luvulla Saksassa syntyi Barks-fetisismi. Barksin vakavimmat ihailijat tekivät hänestä jonkinlaisen uuden Moosoksen, jumalan sanojen tulkin. Der Hamburger Donaldist julkaisi jopa sarjakuvan jossa "Doc Fox" opettaa Roopelle ja Akulle kunnan saksaa.

Vuoteen 1972 Fuchs käänsi lähes kaiken Disney-sarjakuvan saksaksi, sittemmin hän keskittyi Barksiin. Vielä nytkin hän työskentelee kääntämättömien Barks-sarjojen parissa tai hioo vanhoja käännöksiään.

1994 Carl Barks kävi tapaamassa Erika Fuchsia Münchenissä. "Tiesin hänestä kovin vähän", Fuchs sanoi, "Jutelimme melko vähän... Tiedän, että useimmista taiteilijoista on ikävää puhua asioista joista voi puhua vain ylistäen... He kuulevat sitä niin usein." Niinpä he puhuivat puutarhasta, matkustamisesta ja lapsista.

Kaikki ja vähän lisääkin

The Complete Maus. CD-ROM. 1994

Art Spiegelman teetti Maus-kirjoistaan kunnianhimoisen CD-ROM:n, The Complete Maus. Paketti on todellakin täydellinen, tai ainakin mittava.

Se sisältää molemmat kirjat sivu sivulta esillepantuna. Moniin sivuihin liittyy lisä-avaraa, esille saatujen tekoihin liittyviä luonnoksia, valokuvia ihmisistä tai paikoista, piirtäjän omia kommentteja tai sivuun liittyvän kohdan isa-Vladekin alkuperäisiä haastattelunauhoja. Kirjojen alkuun johdattaa ryhtikäs alkupala, ajankohtaan sopivia kuvia ja musiikkia.

Maasin tekovalhe selvittää tarkasti. Sivua 145 esimerkkinä käynnäen rompun käyttäjä pääsee kiinni itse prosessiin: Vladekin haastattelusta sivun suunnittelun, Artin matkaan Auschwitziin ja piirtämiseen.

Art Spiegelmanin isän haastattelu - johon kirjat perustuvat - on levyllä kokonaisuudessaan, sekä äänellä että tekstinä. Sitä on paljon, ruudulle tulee 702 tekstisivua. Lurkinä on myös Spiegelmanin sukupuu valokuvineen, erittäin valaiseva ideax. Kartat sen sijaan ovat pettymys, rompulla ovat vain kirjassa olleet hyvät yleiset kartat Puntasta ja Rego Parkista, et uusia tarkempia.

Oma osastonsa on Maasin liittyvällä aineistolla. Sieltä löytyy mu. kolmitoivujen alkuperäisiä kirjoja ja artikkeleita eri yhteyksissä. Erittäin mielenkiintoinen on hänen Saksanmaikansa kokemuksien perustava sarjakuva A Jew in Rome.

Maus-romppi on ryhtikäs paketti, teknisesti toimiva ja sarjakuvan tuntevalle paljon antava. Sitä löytyy hyvin ainakin Helsingin kaupunginkirjastosta.